

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Біщук Т.І.

студентка,

Науковий керівник: Шугай М.А.

кандидат психологічних наук, доцент,

Національний університет «Острозька академія»

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЙ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАЛЕЖНО ВІД САМООЦІНКИ

Сучасні тенденції розвитку освіти полягають у її фундаменталізації, посиленні її гуманістичної та гуманітарної спрямованості, розвитку духовної та загальнокультурної складових. Такий підхід вимагає звернення особливої уваги на підготовку вищими навчальними закладами не лише фахівця високої конкурентоспроможності, але й високоморальної зрілої самореалізованої особистості з усвідомленою життєвою позицією. Тому вагомим значення набуває надання вищими навчальними закладами підтримки та допомоги студентській молоді в саморозкритті та самореалізації.

Проблема самооцінки особистості є однією з найбільш досліджуваних у психолого-педагогічній літературі, але при цьому менш розглянутим є питання про стратегії самореалізації особистості в залежності від самооцінки.

Самооцінка, як свідчать дослідження Б. Ананьєва, Л. Виготського, О. Спіркіна, Г. Костюка, В. Століна, К. Левіна, А. Маслоу, К. Роджерса та інших, є складним, багатоаспектним феноменом, що досліджується в філософії, соціології, психології та педагогіці, тобто є предметом міждисциплінарного дослідження [6].

Вивчення питання самореалізації людини має досить довгу традицію в європейській науці. У філософській традиції самореалізація розглядається як психологічне протиставлення життя проти смерті. Філософи вбачають у самореалізації елемент сенсу суспільної активності людини, своєрідного почуття вкорінення в матеріальному світі. Самореалізація є зусиллям духовної сторони людини [5].

Потреба в самореалізації та її динаміка характеризуються зв'язками з такими внутрішньо-особистісними процесами та явищами, як самопізнання, самоставлення, самооцінка, саморегуляція, самодетермінація, самосвідомість, саморозвиток, самовизначення.

Самореалізація особистості є поняттям, що включає у себе багато різних аспектів – вона розглядається як потреба, мета, процес, форма та результат у працях К. Абульханової–Славської, Р. Зобова, О. Баришевої, Л. Коростильової, О. Клепікова та ін.

Характеристика форми самореалізації Статусна Передбачає досягнення людиною певного статусу у суспільстві, групі. Виступає найбільш значущим для людини спонукаючим мотивом. Пошукова Самореалізація через безперервний пошук, зміну різних видів діяльності, що виявляється у зміні професій, друзів, інтересів, захоплень. Самореалізація у цій формі може бути хибною. Самореалізація як самоціль, самореалізація будь-якими засобами, у тому числі деструктивними. Престижна Спроба підвищити власну значущість шляхом придбання престижних, модних речей. Саме на цьому шляху самореалізація є найчастіше хибною. Самореалізація на основі примноження. Примножуються матеріальні цінності. Людина вважає себе соціально значущою за наявності капіталу, матеріальних цінностей. Самореалізація через розширення меж і можливостей власної свідомості, розвиток духовності Передбачається розширення психологічних можливостей людини, її вихід на якісно новий рівень культури, оволодіння методами самопізнання і самовдосконалення, постійне зростання «вглиб себе». Самореалізація може бути тут достатньо повною та істинною. Самореалізація через творчість Ця форма самореалізації інтегрує низку інших, таких як самореалізація через розширення меж власної свідомості. Самореалізація через творчість може бути найбільш повною [4].

Самореалізація людини в будь-якій одній сфері не може зробити людину справді щасливою і гармонійною. Найбільш сприятливою є одночасна самореалізація людини в різних сферах. Включаючись у соціальні структури, вона повинна отримувати можливості задоволення своїх фізіологічних потреб і досягнення певного соціального статусу, бути долученою до певної соціальної групи, розширювати горизонти своєї свідомості, мати доступ до джерел важливої інформації [2].

Теоретичні положення вітчизняних психологічних, педагогічних, філософських праць дають змогу зробити висновок, що самореалізація особистості є природнім явищем, характерним і притаманним кожній особистості. Однак глибина самореалізації особистості залежить значною мірою від зовнішніх соціокультурних обставин середовища, у якому знаходиться ця особистість.

Поняття «стратегія» означає спосіб раціонального ставлення до життя. У довідкових виданнях термін «стратегія» визначається найчастіше як «мистецтво планування керівництва, заснованого на правильних і які йдуть прогнозах».

Є.П. Варламова і С.Ю. Степанов виділяють типи життєвих стратегій по співвідношенню індивідуальної своєрідності і творчої активності людини в подіях його життя: 1. *Творча унікальність* – відображає творче ставлення людини до власного життя, коли його перетворююча ініціатива призводить до високої неповторності і екстраординарності подій його життя; 2. *Пасивна індивідуальність* – представляє собою стихійний, випадковий характер формування людини, коли його індивідуальне своєрідність в основному залежить не від його зусиль, а визначається зовнішніми обставинами; 3. *Активна типовість* – відображає прагнення людини «бути як всі», коли його зусилля спрямовані на досягнення загальноприйнятих цілей і цінностей; 4. *Пасивна типовість* – характеризує стихійне проходження людини соціальним стереотипам, його сліпе підпорядкування суспільним нормам.

Одним із шляхів побудови конструктивних стратегій самореалізації є підвищення самооцінки для забезпечення потреби самореалізації сучасного студента, адже відомо, що невисока самооцінка – серйозна перешкода на шляху до життєвого успіху. Факторами, що заважають успішному виконанню цього завдання в сучасних умовах є: соціальна незрілість, невміння будувати професійні плани, неадекватна самооцінка випускників, низький рівень домагань та пасивність, яка веде до утруднення адаптації молодих фахівців у сучасних економічних умовах. У навчальній діяльності, а також поза нею молодь супроводжують як успіхи так і невдачі. Правомірність формули В. Джемса, самооцінка = успіх/домагання, доводиться безліччю спеціальних експериментів, які показують, що успіхи і невдачі в якій-небудь діяльності істотно впливають на самооцінку індивідом своїх здібностей [3].

Самооцінка в свідомості виявляється за допомогою таких понять, як «обов'язок», «відповідальність», «совість», «гордість», «сором», «гідність». Але студенти допускають, все ж таки, серйозні помилки в самооцінці: переоцінюють або недооцінюють [4].

Дуже завищена самооцінка є однією з причин виникнення труднощів у спілкуванні. Молоді люди, які переоцінюють себе, намагаються уникнути невдач, самі не можуть подолати труднощів у навчанні та поведінці [3].

Зріла особистість у свідомості молоді показана як інтелектуальна, яка володіє почуттям гумору, ерудована, мудра, організована, відповідальна, надійна, активна, ініціативна, гуманна, цілеспрямована, щира, віддана, терпляча, старанна, працелюбна [1].

Отже, незважаючи на ситуацію, яка слалася на даний час в державі з працевлаштуванням та труднощі при самореалізації студентської молоді слід відповідним державним і недержавним службам визначати рівень самооцінки, рівень домагань студентів та шукати способи їх підвищення.

Ми маємо розуміти, що більшою мірою все залежить від нас самих, наші успіхи та досягнення, а тому повинні прагнути до особистісного формування навичок самопрезентації, підвищення рівня самооцінки та впевненості, відпрацювання навичок подолання перепон на шляху досягнення цілей, побудови своєї стратегії пошуку роботи.

Саме підвищення самооцінки та почуття власної гідності є результатом побудови конструктивних стратегій самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Асмолов А. Г. Психологія особистості. – М., 1990.
2. Гинзбург М. Р. Личностное самоопределение как психологическая проблема / М. Р. Гинзбург // Вопросы психологии. – 1988. – № 2. – С. 19–26.
3. Лаптева Г. Р. Теоретичні підходи до проблеми духовної самореалізації особистості у сучасній психології / Г. Р. Лаптева // Практична психологія та соціальна робота: науково-практичний та освітньо-методичний. – К., 2013. – № 10. – С. 16–19.
4. Клочко В. Е. Самореализация личности: системный взгляд / В. Е. Клочко, Э. В. Галажинский. – Томск: Изд-во Томского ун-та, 1999. – 154 с. – С. 65-144.
5. Максименко С. Д. Психічні механізми самореалізації особистості в медіапросторі / С. Д. Максименко // Педагогіка і психологія / Акад. пед. наук України. – Київ, 2013. – № 2. – С. 14–17.
6. Муляр В. І. Самореалізація особистості як соціальна проблема / В. І. Муляр – Житомир: ЖІТІ, 1997. – 214 с.

Галкін В.Г.

студент,

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т.Г. Шевченка*

ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕБУВАННЯ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Одним із основних завдань, що ставлять перед органами Державної пенітенціарної служби держава і суспільство є «профілактика» злочину та не допущення рецидиву.

Рецидивна злочинність – вид злочинності в країні або окремих її регіонах як відносно масове, історично мінливе, соціально-правове явище, що включає сукупність злочинів, вчинених у певний проміжок часу на певній території особами, які раніше скоювали злочини. Рецидив злочинів – сукупність передбачених кримінальним законом суспільно небезпечних діянь, які послідовно вчинюються (вчинювались) однією і тією самою особою після судимості за попередній злочин [1].